

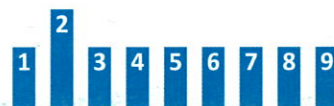

Rada pre rodinu KBS

Kurz prípravy na manželstvo

2. stretnutie:

Ľudská pohlavnosť,
rozdielnosť a doplnkovosť muža a ženy

2.1 Chápanie a asociácie slova „sexualita“

a) čo znamená „sexualita“?

Odpovede na otázku „Čo znamená slovo sexualita?“, bývajú rôzne, význam a obsah tohto slova nie je jednoznačný. Prevažujú asociácie spojené so sexom, pohlavím v zmysle telesných orgánov, prípadne širšie chápanie lásky v jej telesno-zmyslových prejavoch. *Sexualita je často chápaná zúžene a redukovane iba ako telesnosť, sexuálny styk, sex.*

Ak sa v dotazníku stretne s kolónkou *sexus* alebo *sex*, očakáva sa odpoveď muž alebo žena – aj občianskom preukaze, či pase máme pod položkou pohlavie/sex vpísané *m* (muž) alebo *ž* (žena). Malo by to znamenať, že to, čo nás mužov a ženy odlišuje, sú len pohlavné orgány?

b) bežne známe odlišnosti pohlaví

Bez toho, aby sme to museli nejako hlbšie študovať alebo zamýšľať sa nad tým, určite by sme mnohí vedeli vymenovať aj *iné oblasti, v ktorých sa okrem vonkajších pohlavných znakov a orgánov (sekundárnych pohlavných znakov) muži a ženy odlišujú.* Na priamu otázku sa objavujú odpovede: sme iní v uvažovaní, citlivosti aj citovosti, výbere povolania, zvyklostiach, a iné. A tieto odlišnosti sa jasne dotýkajú aj vnútra človeka, jeho duše, ale aj tela, teda celého človeka.

c) slová: sexualita – genitalita – sex

Veda o človeku – antropológia (filozofická disciplína) – vo svojej terminológii v pohľade na človeka jasne rozlišuje pojmy *sexualita, genitalita* a *sex*, čím pomáha pochopiť odlišnosť toho, čo sa nimi označuje a tým tiež pomáha celkovému pohľadu na človeka.

Slovo *genitalita* zahŕňa *oblasť genitálií* – pohlavných orgánov, ich zloženie a všetko, čo s nimi súvisí. Je súčasťou sexuality, ale len akoby jej „podmnožinou“. *Všetky genitálne znaky sú súčasne aj sexuálnymi, ale nie naopak, je mnoho znakov pohlavnosti – sexuality, čo nemajú nič spoločné s genitalitou.* Môžeme povedať, že najdôležitejším sexuálnym orgánom je mozog, ktorý ovplyvňuje celú našu pohlavnosť, ale nie je súčasťou genitálií.

Sex – pohlavný styk je z čisto biologického pohľadu fungovaním, činnosťou genitálií. Je síce ovplyvňovaný viacerými faktormi (aj psychikou a citovým životom), ale keďže v tomto porovnaní genitalita znamená viac ako len činnosť genitálií, potom je sex len jej „podmnožinou“.

Slovo *sexualita* (najvýstižnejší preklad do slovenčiny je *pohlavnosť* – nie pohlavie – a obe slová, sexualita a pohlavnosť, budeme používať ako zameniteľné) má v tomto porovnaní ten najširší význam, ktorý *obsahuje všetky odlišnosti medzi mužom a ženou* na úrovni tela, duše aj ducha. Sexualita sa preto nemôže týkať len pohlavných orgánov, ich fungovania a používania, lebo sa nerovná genitalite a nerovná sa sexu.

Ak sa však obsah slova sexualita nahrádza genitalitou, alebo sexom, ide o zúžený a obmedzený pohľad na človeka, a to má mnohé negatívne dôsledky. *Chápanie sexuality len v zmysle pohlavných orgánov* je totiž redukovaným pohľadom, ktorý vylučuje niektoré podstatné oblasti ľudského života (uvažovanie, cítenie, túžby, rozhodovanie aj zbožnosť), a preto znamená redukovanie a ochudobnenie pohľadu na samého človeka. *Ponižuje ho totiž na predmet pôžitku, robí z človeka opačného pohlavia len predmet rozkoše.*

2.2 Prameňom pohlavnosti je telesnosť

Ludská sexualita (pohlavnosť) je úzko spojená s ľudskou telesnosťou, totiž *telesná konštitúcia človeka spôsobuje, že je pohlavným bytím*. Telesnosť hlboko ovplyvňuje celú bytosť človeka, jeho osobu aj duchovný rozmer (myslenie, chcenie, city a aj zbožnosť). Zároveň však aj naša duša poznačuje a ovplyvňuje telo a súčasne všetky duchovné prejavy človeka sú poznateľné aj viditeľné cez našu telesnosť. Ludská osoba sa prejavuje, hovorí cez gestá, reakcie, cez celý dynamizmus života. Stáva sa zjavnou vďaka reči tela, ktorej priamym prameňom je mužskosť alebo ženskosť.

d) *pohlavná duálnosť človeka*

Slovom sexualita teda označujeme dva spôsoby ľudskej existencie. Človek existuje len v dvoch možnostiach: na spôsob mužskosti a na spôsob ženskosti. Stredný rod existuje len v gramatike. Aj to dieťa (jazykový stredný rod) je buď chlapec, alebo dievča. Ide o dvojitú duálnosť človeka, ktorý nie je len duchovno-telesnou bytosťou, ale aj pohlavnou bytosťou (ako muž a žena).

e) *pohlavnosť ako danosť*

Na úrovni telesnosti môžeme nájsť základ rozlišovania mužskosti a ženskosti. Najmenšia časť ľudského tela potrebná na zistenie pohlavia, je jedna bunka z ktorejkoľvek časti tela. Pretože podľa genetického zápisu v *chromozómoch* (človek ich má 46) nájdeme rozlíšenie pohlavnosti na základe génov *XY u muža a XX u ženy*.

Tento genetický zápis nájdeme v každej bunke ľudského tela. V každej časti tela, či už ide o prst, vlasy, zuby, koleno alebo pätu je zaznačené, že človek je muž alebo žena. Preto je sexualita v podstate nezmeniteľná.

f) *zmeny pohlavia, homosexualita*

Krátka (nepovinná) odbočka od témy: dnes sa otvára množstvo otázok okolo zmeny pohlavia – transvestiti a homosexualita. Ide o zložitý problém, na ktorý nie je možné rýchlo a krátko odpovedať, a nie je to ani naším cieľom. *Keď si niekto dá zmeniť pohlavné orgány, nezmení tým svoju sexualitu*. Pri niektorých športových disciplínach existuje nielen dopingová kontrola, ale aj kontrola „sexuality“, teda či v ženských disciplínach súťažia naozaj ženy a nie „prerobený muž“, a naopak.

Sexualita daná na úrovni génov a jej prežívanie, alebo ako tomu dnes mnohí hovoria „sexuálna orientácia“, sú dve odlišné skutočnosti, ktoré sa síce ovplyvňujú, ale *prežívanie sexuality ovplyvňujú* okrem našich génov aj ďalšie faktory: *výchova, rodina a vzťahy k rodičom, prostredie, vlastný rozvoj schopností a záujmov*. To potvrdzuje aj výchovná dôležitosť vzťahu k opačnému pohlaviu. Pre dievčatá je dôležitý vzťah k otcovi, ako prvému mužovi pri ich dozrievaní na ženu a pre chlapcov vzťah k matke pri dozrievaní na muža.

Dalo by sa to prirovnať k rozdielu medzi osobou a osobnosťou. Každý človek sa rodí ako ľudská osoba, pričom tento pojem zahŕňa ľudskú individualitu a všetko podstatné, čo robí človeka človekom, a je súčasne základom ľudskej dôstojnosti a práv človeka. Ale nie každý človek – osoba sa stane osobnosťou v tom zmysle, že ide o človeka výnimočných kvalít, obyčajne s významným postavením v spoločnosti, lebo to závisí od istých predpokladov, možno talentu, ale asi najviac od sebarealizácie – vlastnej snahy vypracovať sa, dosiahnuť v niektorej oblasti života výnimočnosť, dokonalosť.

Podobne aj *sexualita je na jednej strane daná geneticky v každej bunke ľudského tela, ale jej prijatie, rozvinutie a prežívanie je závislé od mnohých faktorov a hlavne od každého z nás.*

2.3 Pohlavnosť – rozmer ľudskej osoby

Čo teda znamená *sexualita*? Pohlavnosť ako mužskosť a ženskosť odhaľuje odlišné špecifické základné správanie muža a ženy, vlastný spôsob videnia sveta (jeho projekciu), rozdielnu logiku a nezameniteľnosť v konaní, dokonca ovplyvňuje aj našu zbožnosť – tak, že verím v Boha ako muž alebo ako žena. Tiež je tvorená súhrnom prejavov navonok, komunikáciou s druhými, spôsobom vnímania, vyjadrovania aj spôsobom prežívania ľudskej lásky. *Sexualita je teda jedným z hlavných faktorov, ktoré nás odlišujú ako osoby tým, že objavujeme rozdielnosti vo všetkom, čo patrí k človeku a k jeho životu.* Mohli by sme ich zhrnúť do troch úrovní: biologickej (ale nie iba), psychologickej (hlavne) a (ale aj) duchovnej.

g) človek – pohlavná bytosť

Čo je to teda *sexualita*? *Sexualita je rozmerom ľudskej osoby*, je jej podstatnou časťou, štruktúrou, a neznamena len biologický rozmer. Je esenciálnym prvkom, základnou zložkou bytosti človeka, je to jeho spôsob bytia. To, že človek je pohlavná bytosť, neznamena len to, že človek má pohlavné orgány.

„Od pohlavia pochádzajú charakteristiky, ktoré spôsobujú na úrovni biologickej, psychologickej a duchovnej to, že ľudská osoba je muž alebo žena. Ony podmieňujú jej dozrievanie a zaradenie do spoločnosti.“ (AAS 1976)

„Sexualita má vplyv na všetky stránky ľudskej osoby v jednote jej tela a duše. Týka sa najmä citovosti, schopnosti milovať a plodiť a všeobecnejšie aj schopnosti nadväzovať spoločenské vzťahy s druhými.“ (KKC 2332)

Pri ľudskej sexualite preto nejde iba o funkciu niektorých orgánov, ale o osobné bytie celého človeka, veď je obsiahnutá v telesnej konštitúcii, v citoch, vo vnímaní a videní, vo vôli, v myslení, aj vo vzťahu k Bohu, a tým sa odlišuje od zvieracej sexuálnosti, ktorá je riadená pudom. Ľudská sexualita si ale vyžaduje celého človeka so všetkým, čo k jeho životu patrí. *Sexualita teda znamená, že myslím, cítim, rozhodujem sa a vnímam tento svet ako muž alebo ako žena.*

h) biblický pohľad

Antropologický pohľad potvrdzuje aj sv. Písmo biblickým pohľadom, keď konštatuje: Na počiatku stvoril Boh človeka ako muža a ženu (Gn 1, 27). Svojou náboženskou rečou hovorí, že *sexualita je Bohom stvorená, chcená a dobrá*, pričom tiež nepriamo hovorí o rovnosti medzi pohlaviami a vďaka odlišnostiam, ktoré síce nevysvetľuje, je možné vzájomné dopĺňanie sa a obohacovanie.

2.4 Ľudský význam pohlavnosti

S otázkou, čo znamená *sexualita*, súvisí ďalšia: *aký je ľudský význam sexuality*? Odpoveď na túto otázku závisí vo veľkej miere od samotného chápania sexuality. Objaviť a

pochopiť skutočne ľudský význam sexuality sa dá totiž *len vtedy, ak ostane spojená s celou osobou človeka.*

i) *dve možnosti hľadania významu*

Je to podobné, ako keby sme skúmali ruku človeka a mali objaviť jej význam. Môžeme to robiť dvoma spôsobmi. Pri prvom spôsobe ju oddelíme od tela a pitvaním a rozoberaním síce zistíme, z čoho sa skladá, počet prstov, článkov, ich pohyblivosť a pod., ale neobjavíme to, že rukou môže človek robiť dobre aj zle, pomáhať, ale aj ubližovať, tvoriť nádherné diela atď. Ak ju totiž skúmame oddelenú od celej osoby človeka, ktorý pracuje, tvorí nástroje, mení svet, bude pre nás ruka len orgánom so svojou štruktúrou a možnosťami činnosti.

Jej fyziologická štruktúra je však zameraná na celú osobu. To však objavíme len pri druhom spôsobe skúmania, keď ostane spojená s celým človekom. Vtedy sa jej význam rozširuje aj na oblasť morálky, umenia a celého života človeka.

j) *vzťah a jeho plodnosť*

Podobne je to aj so sexualitou. Ak ju chápeme oddelenú od celého človeka v zúženom pohľade len ako genitalitu, alebo iba ako sex, potom sa javí iba ako činnosť pohlavných orgánov a jej význam sa obmedzuje na to, či prináša príjemné pocity, rozkoš.

Pohlavnosť zasahujúca celú ľudskú osobu má však svoj najhlbší význam vo vzájomnom vzťahu medzi osobami rôzneho pohlavia, lebo umožňuje takýto vzťah a vytvára priestor, aby tento vzťah mohol byť plodný vo všetkých významoch – jednak vo význame plodnosti vzťahu, ktorý obohacuje obe strany (na úrovni psychickej, citovej, myšlienkovej) a tiež v telesnej plodnosti, ktorej sú schopné len dve osoby opačného pohlavia.

k) *sex vytvára len zdanie vzťahu*

Ak sa chápanie pohlavnosti zúži len na oblasť vymedzenú genitalitou, potom sa aj vzťah muža a ženy zužuje len na túto oblasť ľudského života. Avšak *vzťah medzi mužom a ženou nemôže byť dlhodobý, a už vôbec nie celoživotný, založený len na genitalite a sexe* alebo len na telesnej zložke sexuality. Intenzita zážitku môže krátkodobo vytvárať zdanie vzťahu, ktorý sa však po nasýtení v tejto oblasti ľahko rozpadáva. Potvrďuje to množstvo manželstiev, pri ktorých už na začiatku vzťahu telesné zblíženie a sexuálny život zatienil ostatné oblasti života a prehlušil záujem o spoznávanie sa v nich, taký potrebný pre zodpovedné rozhodnutie sa k spoločnému životu.

Ak je zmyslom ľudskej sexuality vzťah a jeho plodnosť, potom má čo k tomu hovoriť aj morálka, lebo sa dotýka celého života človeka. Ak by sexualita bola len činnosťou orgánov, potom by sme mravnosť mohli z tejto oblasti vylúčiť.

2.5 Pohlavná zrelosť – dospelosť

Ďalšia dôležitá otázka súvisiaca s témou sexuality a jej vzťahom k manželstvu je: *kedy nastáva a v čom spočíva zdravá sexuálna zrelosť – dospelosť?* Odpoveď závisí od chápania sexuality. Ak vidíme sexualitu len na úrovni pohlavných orgánov, potom dospelosť, zrelosť začína v momente, keď pohlavné orgány začnú svoju činnosť, v prípade ženy je to čas prvej ovulácie a následne menštruácie a v prípade muža začiatok produkcie spermií a prvá polúcia. Všeobecne ale asi uznáme, že takáto zrelosť a dospelosť nestačí ako dostatočný predpoklad pre manželstvo.

Keďže pohlavnosť nespočíva len vo funkcii pohlavných orgánov, ale vidíme ju, ako ovplyvňuje celého človeka, ako podstatný prvok spolutvoriaci ľudskú osobu, potom sexuálna zrelosť –

dospelosť znamená byť sám sebou cez prijatie seba samého, rozvinutie a napĺňanie vlastnej sexuality danej génmi so všetkým, čo k tomu patrí. A ak je významom sexuality vzťah a jeho plodnosť, potom okrem seba prijatia, prijatia a rozvinutia vlastnej sexuality bude tiež znamenať prijatie druhej osoby, osoby opačného pohlavia, s jej sexualitou, so všetkým, čo ovplyvňuje, aj s rešpektovaním odlišností, ktoré spôsobuje.

l) *sebaovládanie, čistota, „gentlenskost“*

Z toho vyplýva, že takúto sexuálnu zrelosť nemožno vyčleniť vekovou hranicou, pretože sa prekrýva s ľudskou osobnou zrelosťou, súvisí s citovou aj sociálnou zrelosťou, schopnosťou budovať vzťahy a niest' v nich zodpovednosť. V prípade skutočne zrelého muža to vystihuje známe slovo *gentleman* (pričom sa myslí na silu jeho osobnosti a tiež vzťah k ženám založený na úcte, pozornosti, jemnosti atď.), pre zrelú ženu sme také výstižné slovo nenašli (a *gentlemanka* sa zatiaľ nezažívalo ☺). Kresťanská tradícia a prostredie pozná aj pojmy: *sebaovládanie* a *čistota*, bez ktorých takúto zrelosť nie je možné dosiahnuť.

Aj Katechizmus Katolíckej cirkvi hovorí: „Čistota znamená úspešnú integráciu sexuality do ľudskej osoby a tým vnútornú jednotu človeka v jeho telesnej a duchovnej skutočnosti. Sexualita, v ktorej sa prejavuje príslušnosť človeka do telesného a biologického sveta, stáva sa osobnou a skutočne ľudskou, keď je integrovaná do vzťahu osoby k osobe v úplnom a časovo neobmedzenom vzájomnom darovaní sa muža a ženy. Čnosť čistoty zahŕňa teda mravnú neporušenosť osoby a úplnosť daru.“ (KKC 2337)

m) *ako a kde spoznávať zrelosť*

Nezanedbateľnou otázkou pre prípravu a rozhodovanie sa pre manželstvo je: *kde a ako spoznávať sexuálnu zrelosť – svoju aj svojho budúceho partnera?* Keďže jedným z faktorov, ktoré ovplyvňujú vo veľkej miere prežívanie a dozrievanie človeka, je vplyv rovnakého a opačného pohlavia už v rodine, potom stav zrelosti je možné sledovať na rodinných vzťahoch. Napr.: vzťah chlapca k matke alebo k sestram naznačuje, aká je jeho zrelosť, a opačne, o zrelosti dievčaťa vypovedá jej vzťah k otcovi, bratom. Ak je postoj syna k mame bez úcty, pozornosti, citlivosti, pravdepodobne prežíva ešte sexuálnu „pubertu“, a podobne sa bude prejavovať vo vzťahu k vlastnej žene. Aj vzťah dievčaťa k otcovi alebo k svojim bratom môže jej budúcemu manželovi povedať veľa o jej sexuálnej dospelosti.

Ďalším priestorom na sledovanie sexuálnej a ľudskej zrelosti sú naše vzťahy v spoločnostiach s ostatnými ľuďmi, pred ktorými sa zvyčajne prejavujeme spontánnejšie a otvorenejšie, bez „masky“, pomocou ktorej sa snažíme získať si vo vzťahu druhého a obyčajne ju skladáme až v manželstve. Ide o rôzne kamarátstva, priateľstvá v škole, partii, spoločnosti, na ulici. Pri tomto vzájomnom spoznávaní hrá dôležitú úlohu čas – dĺžka známosti a pestrosť situácií spoločne prežitých práve vo vzťahoch s rôznymi ľuďmi, lebo tam sa prejavujeme takí, akí sme.

n) *dôsledky pre čas známosti*

Počas známosti je preto dôležité, aby mladí v pároch nevyhľadávali samotu, neoddeľovali sa od ostatných a neuzatvárali do seba, lebo sa oboje o príležitosti skutočne poznať jeden druhého pozorovaním vzťahov k ostatným ľuďom. Naopak, je dôležité, aby zámerne vyhľadávali situácie v spoločnosti iných ľudí a v rôznych okolnostiach, kde sa o sebe dozvedia nielen to, ako vie ten druhý tancovať na diskotéke, alebo zabávať druhých na párty, ale aj to, ako vie pracovať, pomáhať druhým, či je ochotný obetovať sa, aký má vkus, čomu sa venuje, aké má záľuby, čím naplňa voľný čas, ako zvláda stres, napätie, ako oddychuje, či si všimá druhých atď.

Súčasná doba so svojou „kultúrou“ nám podáva redukované a obmedzené chápanie sexuality a pohľad na opačné pohlavie, ktorý z neho robí len predmet pôžitku, rozkoše. Stretávame sa s tým v najbežnejšom živote a v situáciách, keď vôbec nie sme

pripravení ich kriticky zvládnuť, napr. pri všadeprítomnej reklame na čokoľvek, pri pohľade na bilbord, kde je veľmi rafinovane používané ženské telo ako návnada (často bez hlavy, len niektorá jeho časť), pričom *nás tento pohľad ľahko poznačí a prenášame ho podvedome aj do našich vzťahov.*

2.6 Rozdiely medzi mužom a ženou a ich vplyv na manželstvo

Cieľom sledovania rozdielov medzi mužom a ženou je uvedomiť si ich význam a vplyv na vzťah medzi mužom a ženou v manželstve a nie porovnávať, kto je lepší, hoci s týmto prístupom sa možno stretávame aj častejšie (napr. pri vtípoch o manželoch). Ak o nich partneri nič nevedia, môže im to prinášať mnohé ťažkosti a dokonca aj rozbiť celý vzťah.

o) význam a príčiny rozdielnosti

Pri hlbšom pohľade do vnútra človeka nájdeme rozdielnosti, ktoré môžu mužovi a žene pomôcť lepšie pochopiť sa navzájom. Najdôležitejšie rozdiely sú na úrovni *rozumu, vôle, citov, reči* a tiež *telesné*, ktoré sú zrejmé na prvý pohľad (aspoň väčšinou). *Význam rozdielnosti je vo vzájomnom dopĺňaní a obohacovaní sa cez vzťah, v komplementarite – doplnkovosti muža a ženy* tak, že muž pomáha žene stať sa viac ženou a žena pomáha mužovi stať sa viac mužom. Nepochopenie a neprijatie rozdielov v každej oblasti môže spôsobovať nedorozumenia a konflikty vo vzťahu.

Odlíšnosti v tejto oblasti sú podmienené pochodmi, ku ktorým dochádza už dávno pred narodením. Už od druhého mesiaca vnútromaternicového vývoja vylučuje plod príslušné pohlavné hormóny, ktoré okrem iných odlišností spôsobujú aj rozdiely vo funkcii mozgových poglobúl – hemisfér. U mužov prevažuje práca jednej dominantnej hemisféry, u žien je táto prevaha podstatne menšia, do celkovej činnosti zasahuje podstatne aj druhá poglobúľa mozgu. Pre nás nie je také dôležité vedieť, ako sa to deje alebo prečo. Je skôr dôležité uvedomiť si, čo z toho vyplýva, ako sa to prejavuje navonok.

p) rozum – intelekt

Mužská inteligencia je iná ako ženská. Ženská inteligencia je viac univerzálna, mužská je špecializovanejšia. Žena preto býva omnoho prispôsobivejšia ako muž, má viac rozvinutú integratívnu – zjednocujúcu funkciu mozgu, ľahšie spája problémy do jedného prirodzeného celku, uvažuje synteticky, osobne, skôr hľadá kompromis. Pre muža je ťažšie spájať problémy do jedného celku, je viac sústredený na jeden problém, jeho analyzovanie, ale preto ľahšie preniká do hĺbky, až k podstate.

Ak ktosi mužovi niečo podá, zaujíma sa o vec, hneď sa pýta, čo to je, na čo to je, z čoho sa to skladá, a zvyčajne prehľadne podávajúcu ruku a všíma si len to, čo mu podala. Typický *muž uvažuje abstraktne, analyticky a neosobne* a jeho oblasťou je veda – suchá, logická, vecná. Ľahko mu unikajú dôležité okolnosti – napríklad zabúda na drobné prejavy lásky a vďačnosti. Je zameraný na svet vecí, je zaujatý dielom a do jeho sféry patrí aj filozofia, umenie, hudba, maliarstvo, sochárstvo. Z tohto mužovho zamerania však vyplýva aj skutočnosť, že autormi všetkých heréz (bludov) v kresťanskej filozofii a náboženstve boli bez výnimky muži, nikdy nie ženy.

Žena myslí viac vo vzťahoch, je zameraná na vytváranie vzťahov, a to už od malička. Výsledky rozboru zvukov pochádzajúcich z úst niekoľkých stoviek detí v predškolskom veku hrajúcich sa na detskom ihrisku ukázali, že 100 % zvukov pochádzajúcich od dievčatiek boli počuteľné a zrozumiteľné slová. Každé dievčatko strávilo veľa času pri komunikácii s inými deťmi. Ale len

68 % zvukov z úst chlapcov boli zrozumiteľné slová. Zvyšok – 32 % – boli dokonca len slabiky a zvuky napodobňujúce zvuk motorky, auta či lietadla.

Ak niekto podáva niečo žene, málokedy prehliadne ruku človeka a o vec sa zaujíma v celosti. Jej úsudok býva: je to pekné, milé alebo škaredé. *Jej inteligencia je syntetická*, nerozoberá veci a ak by zbadala v tvári človeka bolesť, prehliadne vec a zaujíma sa o srdce človeka. Dáva sa na všetko *osobnejšie*, jej *chápanie* nie je abstraktné, ale *konkrétne so zmyslom pre detail*.

Keď sedia chlapi pri pive alebo pri kartách, rozvíjajú úžasné teórie o riešení najväčších svetových problémov, ale sú abstraktné, nereálne a neosobné. Žena dokáže zasa nepretržite rozprávať o všetkom, čo sa udialo, čo sa jej osobne dotklo a o všetkých detailoch. Čaká, že muž si vypočuje, čo mala susedka oblečené, čo počula v obchode, čo na to ona odpovedala. Jemu sa to zdá malicherné a hlúpe, venuje sa svojmu svetu a ona sa potom cíti strašne sama a ešte viac sa ponorí do svojho sveta detailov, klebiet.

Úlohou muža je obohatiť svoju ženu o nové a abstraktnejšie myšlienky a naučiť sa od nej, aké dôležité sú konkrétne a osobné detaily, bez ktorých sú všeobecné myšlienky len prázdnu teóriou. Muž sa zasa môže naučiť od ženy vidieť všetko osobnejšie v konkrétnych súvislostiach.

Rozumová schopnosť ženy je ešte predĺžená šiestym zmyslom – *intuíciou*. Žena rýchlejšie reaguje v kritických situáciách ako muž, ktorý nemá takú inštinktívnu istotu ako ona. Muž musí dôjsť k poznaniu niečoho namáhavejšie, rozumom, kým žena to celkom samozrejme vie a chápe svojou intuíciou. Matka hneď zbadá, že je jej dieťa zamilované, ale otec si to všimne, až keď sa hovorí o svadbe. Uvažovanie ženy, podporené intuíciou, *dokáže z mála informácií vytušiť problém, ale aj nájsť jeho riešenie*. Zároveň sa ale intuícia môže stať slabosťou ženy v prípade, ak sa stane *domýšľavou* a v potrebných prípadoch si nehľadá potvrdenie a overenie toho, čo len tuší. Na druhej strane muž dokáže jasnejšie a logicky formulovať, plánovať.

q) *vôľa*

Rozdielnosti vo vôli (oblasť rozhodovania sa) nie sú tak často témou rozhovorov, ale psychológovia tvrdia, že *vôľa muža je náchylná k egoizmu, tvrdosti, pôžitkárstvu, panovačnosti, a na to by si mal dávať pozor zvlášť voči žene*. Muž má skôr sklon obviňovať, podceňovať schopnosti ženy a viniť ju z neúspechu. Žena sa zasa skôr cíti vinná, keď sa jej niečo nepodarí a trpí pocitom menejcennosti, že nestačí mužovi.

Mladý muž povie pred svadbou: „Dúfam, že s ňou budem šťastný.“ To je typický mužský výrok, ktorým viac myslí na seba. Žena skôr povie: „Dúfam, že ho urobím šťastným.“ Tento výrok hovorí o *ženskom sklone k oddanosti, službe a starostlivosti, pretože žena je v prejavoch svojej vôle determinovaná materstvom*. Nebolo by však správne považovať muža za bytosť len mocenskú a bojovnú, a ženu pokladať za vždy oddanú, trpezlivú a slúžiacu. V oboch sú zastúpené obidva prvky, ale v inej miere. Muž má predpoklady vládnuť, ale z histórie poznáme aj vládkyne Kleopatru, Katarínu, Máriu Teréziu. A zasa ženy predurčené k materstvu sú neprekonateľné pri službe, obetovaní sa a opatrovaní chorých, hoci sú známi aj muži, ktorí sa venovali apoštolskej, charitatívnej a vychovávateľskej činnosti.

V celkovej výkonnosti je muž zameraný skôr na krátkodobý silný výkon, žena skôr na vytrvalostný, taký, čo vyžaduje viac času, trpezlivosti. Muži sú lepší pri koordinácii veľkých telesných pohybov, u žien býva lepšia koordinácia jemných pohybov (vyšívanie, pletenie).

r) *city*

To, že *v citovej oblasti sú rozdiely*, asi nepopiera nikto. Neznamená to, že by bol muž bez citov, ale predsa len *u ženy je ich viac*. Čo je však samotný cit? City má človek preto, lebo je bytosťou duchovno-telesnou. *Cit* nie je prejav ani čisto duševný, ani čisto telesný. *Je skôr akýmsi spojivom, tmelom duchovno-telesnej jednoty človeka*. Cit môžeme definovať

ako stav vzrušenia organizmu, ktorý sa prejaví v citovom zážitku (napr. radosť, smútok, hnev...), vo fyziologických zmenách (napr. búšenie srdca, zrýchlenie krvného obehu) a v citovom správaní (napr. plač, smiech, útok). Všetko toto uvedie do pohybu určitý viac-menej presne definovateľný podnet, tzv. situačná podmienka: podnetom k radosi je dosiahnutie určitého vytúženého cieľa, podnetom smútku je strata určitej hodnoty atď.

Muž oddeľuje rozum od citov, viac robí, čo si myslí, než čo cíti. City má, ale majú v jeho živote iné miesto ako u ženy. Žena prežíva všetko viac citovo, city majú hlavné miesto v jej živote, má väčšiu schopnosť empatie. Žena túži po zmene, romantike, potrebuje nové podnety, prekvapenie, prejavy pozornosti. Muž sa ľahšie zmieri so všednosťou, takže považuje všedný život za normálny.

Aj vo vyjadrovaní pocitov sú odlišnosti. *Muž nevyjadruje svoje pocity vôbec alebo veľmi opatrne, tieto sa skôr sústredia do konania. Naopak, žena vyjadruje pocity spontánne, potrebuje vyjadrovať to, čo prežíva – keď sa raduje, smeje sa; keď jej ublížia, plače.*

Čokoľvek žena robí, robí celou svojou bytosťou, totálne, všetky deje sú v nej vzájomne prepojené, ľahko sa dostávajú duševné ťažkosti pri telesných a naopak. Mužovi zväčša tieto vnútorné varovné brzdiace mechanizmy chýbajú, a tak sa môže stať, že je schopný sa telesne zruinovať bez toho, aby pri tom duševne trpel. Totálnosť uplatňuje žena tiež vo vzťahu k milovanej osobe, mužovi a dieťaťu. Preto dokáže byť statočná pri obetovaní sa a v znášaní bolesti a choroby. Je zaujímavé, že ženy zomierajú neskôr, napriek nebezpečenstvu pôrodov. Potvrďuje to napr. v kostoloch viac žien – vdov ako chlapov – vdovcov.

Muž síce ťažšie citovo reaguje, ale ak je rozrušený, vtedy sú aj jeho city trvalejšie. Preto pôsobí takým dojmom, akoby bol vypočítateľnejší ako žena, zriedkavejšie vypadne zo svojej obvyklej rovnováhy. Žena je citlivejšia na podnety, preto sa jej city rýchlejšie menia. K tomu prispieva aj to, že jej city neurčujú len podmienky vonkajšej situácie, ale aj vnútorné nálady, ktoré sú často závislé od hormonálnych zmien. Preto pôsobí tak, akoby bola nevypočítateľná. Z toho opäť môžu pochádzať nedorozumenia. Žena obviňuje muža z hrubosti, citového chladu, ten zasa považuje svoju ženu za precitlivenú, chúlolistivú, vrtkavú, prípadne za hysterickú.

V tejto oblasti je najdôležitejšia snaha o vzájomné porozumenie, dopĺňanie sa a hľadanie pochopenia. *Muž by sa mal snažiť naučiť prijímať vyjadrenie pocitov ženy a neodmietat' ich premenlivosť, pričom sám sa potrebuje naučiť o svojich pocitoch hovoriť. Nie je pravda, že nemá city, len ich v sebe ukrýva. Žene zas môže pomôcť zvládať jej menej stálu citovosť mužský racionálnejší pohľad, ak ním muž pozitívne vyjadruje svoje pochopenie. Žena potrebuje veľa trpezlivosti pri mužových pokusoch vyjadrovať svoje city, lebo muž potrebuje mať istotu, že ju to zaujíma, a ona mu môže tým veľmi pomôcť. Muž sa pri problémoch, ktoré prežíva citovo svojím spôsobom, skôr uzatvára do seba a nehľadá riešenie vo vyjadrení (častejšie v zakrývaní, cez alkohol a pod.). Ženu problémy vedú skôr k snahe podeliť sa s ich prežívaním. Naplnenie tejto potreby hľadá práve u muža.*

s) iné oblasti

Muž a žena majú určité množstvo životnej energie, ktorá je však v nich odlišne rozložená. *Mužova energia je koncentrovaná, sústredená. To znamená, že ľahko dokáže použiť veľké množstvo energie a vyvinúť väčší výkon. Toto určuje aj jeho pracovný rytmus: je schopný pracovať celé hodiny bez odpočinku, s veľkým nasadením sily, ale potom pociťuje veľkú únavu a potrebuje dlhší odpočinok. Životná energia ženy je rovnomernejšie rozložená. Pracuje s menším nasadením sily, ale práve preto sa zdá, že je schopná takmer neprestajne niečo robiť. Vie odpočívať počas práce, takmer nepozorovane, vo forme krátkych prestávok, čo však neznamená, že tiež nepotrebuje oddych a dovolenku.*

Odtiaľ pochádza časté nedorozumenie. Žena nechápe, prečo sa muž zvalí do kresla, akonáhle sa vráti domov z práce, prečo jej nepomáha, obviňuje ho z pohodlnosti atď. Muž zas nerozumie, prečo

sa jeho žena nedokáže ani na chvíľu zastaviť pri domácich prácach; má pocit, že všetko toto považuje za dôležitejšie, ako je on.

V správaní mužov a žien sa prejavujú odlišnosti najmä v dvoch situáciách: v správaní sa na pracovisku a v postoji k utrpeniu a chorobe. *Muža vo všeobecnosti zaujíma na jeho pracovisku skôr práca, ako spolupracovníci.* Pretože sa domnieva, že manželku jeho práca alebo nezaujíma, alebo jej nerozumie, nedokáže veľa rozprávať o tom, čo robil cez deň. Žena preto považuje muža za tajnostkárkeho, nedôverčivého. Na druhej strane ženu obyčajne *práca nedokáže zaujať natoľko, aby si nevšímala život okolo seba, svojich spolupracovníkov.* Preto keď sa vráti domov z práce, dokáže rozprávať celý rad príbehov o ľuďoch, s ktorými sa stretla, alebo s ktorými strávila deň. V mužovi to môže vzbudiť žiarlivosť: obviňuje ju, že vždy rozpráva o druhých.

Muž zaujíma voči utrpeniu aktívny postoj. Ak si myslí, že sa už nedá nič urobiť na odstránenie utrpenia, stratí istotu, cíti sa bezmocným a ťažko vyjadruje spolucítenie, resp. prejavuje súcit. Chorá žena alebo dieťa vtedy dostáva od neho málo útechy. *Žena zasa vytrvá pri chorom aj vtedy, keď sa zdá, že sa mu už nedá nijako pomôcť:* snaží sa pomáhať chorému aspoň obyčajnou prítomnosťou.

Aj v zbožnosti sa prejavujú rozdiely medzi mužom a ženou. *Mužova nábožnosť je nábožnosťou vonkajšej aktivity.* Svoje kresťanské presvedčenie a hodnovernosť svojej viery sa snaží zmerať a dokázať skutkami, napr. na brigádach pri kostole, alebo tým, čo urobí pre farnosť, kňaza. Modlitba a náboženské úkony mu samy osebe hovoria menej, *ťažšie sa vyjadruje o zážitkoch viery.* Žena sa skôr vnútorne stretáva s Bohom a prežíva aj tento vzťah viac citovo. Pre ňu je dôležitá modlitba a iné vonkajšie výrazy nábožnosti, o ktorých rada, veľa a často rozpráva. Časté nedorozumenie tu vzniká, keď žena vnucuje svoju zbožnosť mužovi a on to odmieta tak, že (až naschvál) neprejavuje žiadnu zbožnosť. A keď muž neverí ako ona, tak je podľa nej „neveriaci“, pričom on zas často obviňuje svoju ženu z prehánania nábožnosti.

2.7 Vplyv na komunikáciu a vzťah

Aj keď uvedené odlišnosti medzi mužom a ženou nevyčerpávajú túto problematiku, môžu poslúžiť k pochopeniu základných charakteristík mužskej a ženskej pohlavnosti.

t) reč muža a ženy

Navonok ľahko viditeľný rozdiel medzi mužom a ženou je v reči. *Muž, založený rozumovo a logicky, má reč jasnú a zrozumiteľnú.* Za jeho slovami netreba hľadať nič iné, len ich význam. *Reč ženy nie je priamočiara a jednoducho zrozumiteľná.* Napriek tomu, že spravidla rozpráva viac ako muž, prekáža jej hovoriť všetko po lopate, často sa vyjadruje v náznakoch a očakáva, že muž pochopí, čo chce povedať. V živote sa to prejavuje napr. vtedy, keď žena oznámi manželovi po príchode z práce domov: „Tečie nám práčka.“ Ale pritom si myslí: „Môj milý, tečie nám práčka, choď a oprav ju alebo zariad' opravu.“ Manžel, neznajúci rozdielnosť manželkinej reči, reaguje poznámkou: „No to je zaujímavé, tá práčka dlho nevydržala“, a venuje sa pokojne niečomu inému. Nepochopil, že dostal príkaz opraviť práčku. Obaja si myslia, že vec je jasná, ale každý ináč. Môže z toho vzniknúť typické nedorozumenie.

Ak jednu a tú istú skutočnosť vidia dvaja ľudia celkom odlišne, nemusí to byť vždy na škodu veci a ich vzájomnému vzťahu. Môže z toho dokonca vzniknúť aj celkom pekná chvíľka zdieľania sa, keď jeden druhému vysvetľuje, ako to vidí, a je ochotný počúvať toho druhého. Takto môžu dvaja ľudia v láske objaviť, že vlastne to isté, čo iné dvojice rozdeľuje, ich samých pri vzájomnom pochopení odlišností úžasným spôsobom spája a obohacuje. Objavia, že ich komunikácia im rozhodne rozširuje pohľad.

Muž hovorí to, čo si myslí, žena to, čo cíti (zdá sa, že jedno si myslí, iné hovorí). Preto sa žena vráti k niektorej skúsenosti aj desaťkrát a muž povie: „To už viem, to si mi už hovorila.“ Mnohí muži dokonca nikdy nevyjadria svoje pocity a to, čo manželka chce počuť hoci stokrát: „Mám ťa rád.“ On jej povie: „Veď to vieš, že mám.“ Ona sa však nepýta preto, že to nevie. Potrebuje to znova počuť a táto potreba je o to väčšia, čím zriedkavejšie to od manžela počuje. Preto to možno hľadá inde. Pre ženu je totiž dôležité opakovanie a dôraz na detail. Keď sa však takto vracia k niečomu, o čom už viackrát hovorila, nerobí to preto, že to muž nepočul, ale tým zdôrazňuje svoje citové prežívanie, ukazuje, ako sa jej daná vec hlboko dotkla. On zas vyjadruje city iným spôsobom, napr. keď bez upozornenia privedie remeselníkov prerobiť niečo v byte, čo ju vyvedie z miery, ale on ju chcel prekvapiť v dobrom a tým ukázať, že ju má rád.

u) *prežívanie lásky vo vzťahu*

Z rozdielnosti vo vôli a citoch vyplýva aj iné prežívanie lásky vo vzťahu medzi mužom a ženou. Hovorí sa, že láska je v živote muža iba jedna z vecí, ktorými sa zaoberá, avšak pre ženu je to sám život. Celú oblasť lásky, erotiky a sexu prežíva žena ináč, omnoho komplexnejšie ako muž. Žena potrebuje viac ľubostnú stránku vzťahu, kým muž priamočiarejšie smeruje k naplneniu svojej túžby.

Nielen na začiatku vzťahu *sa muž zapáli pohľadom*, takto totiž vníma krásu ženy, a preto má celý život „problém“ s pohľadom na pekné ženy. Naopak, *žena sa zapáli sluchom*, keď vníma mužovo vyznanie, uisťovanie, že ju miluje, a preto ho často potrebuje počuť.

2.8 Cieľ pohlavnosti

v) *prameň náklonnosti, túžby po zjednotení*

Cieľ ľudskej pohlavnosti odhaľuje biblické (náboženské) vysvetlenie, ktoré nájdeme v rozprávani o pôvode ženy: Boh vie, že nie je dobré, keď je človek sám, aj to, že potrebuje pomoc. Má byť jemu rovná, ale zároveň odlišná, aby v nej našiel čosi zo seba, a ešte čosi navyše. Boh mu teda nájde pomoc, ale všetko je zahalené tajomstvom, lebo človek upadne do spánku, v ktorom o ničom nevie. Sám Stvoriteľ privádza ženu k nemu, aby vedel, že je preňho darom od Boha a nie korisťou. Spoločenstvo a blízkosť vzťahu s ňou Boh pripravil tak, že muž vyhlásil: „To je kosť z mojich kostí a telo z môjho tela.“ (Gn 2, 18-23) Veď jej pôvod je blízko srdcu človeka, preto má rovnocenné miesto po jeho boku. A ich spoločenstvo naznačuje ľudstvu Boží obraz a vzťah Krista k Cirkvi. Takto vieme, že pôvod všetkých rozdielností medzi mužom a ženou je v Božom zámere s človekom.

Rozdiely a všetky odlišnosti medzi mužom a ženou prameniace z pohlavnosti, sú základom vzťahu lásky medzi mužom a ženou. *Vyvolávajú pocit samoty*, o ktorom hovorí Sv. písmo, *pocit nespokojnosti, nenaplnenosti a priťahujú k spoločenstvu s druhým a k vzájomnému doplneniu*. Práve pre tieto odlišnosti je zrejmá náklonnosť medzi obidvomi pohlaviami, pretože ju tam vložil sám Boh, keď povedal, že nie je dobré byť človeku samotnému. To platí v oblasti psychologickej aj biologickej. Tam pramení počiatočná sympatia, porozumenie, pochopenie, pokračuje prehlbením vzťahu k známosti až k zrelej láske.

Keď teda začnú dvaja spolu chodiť, stáva sa to preto, lebo spoločne hľadajú odstránenie tohto pocitu samoty. A kedy to skutočne nastane? Vtedy, *keď dôjde k psychologickému doplneniu a spojeniu cez vzájomné pochopenie, vzájomné povahové poznávanie a vzájomnú pomoc k zdokonaľovaniu povahy, charakteru, srdca*. To závisí od toho, či človek dokáže druhého vidieť a prijať a či ho dokáže počúvať nielen ušami, ale aj srdcom a či dokáže vytvoriť v sebe pre druhého miesto.

Týmto vzájomným pochopením si obidvaja pomáhajú k tomu, aby neskôr nepovedali o sebe, že ten môj sa po sobáší celkom zmenil. Oni sa sobášom nezmenili, len predtým sa nespoznali poriadne. Teda toto vzájomné pochopenie, poznávanie a pomoc k zdokonaľovaniu sa ich môže priviesť k rozhodnutiu žiť v manželstve.

Rozdiely medzi mužom a ženou sú závažné, no pre dobré fungovanie manželstva a rodiny sa javia veľmi účelné a užitočné. Partneri sa nimi dopĺňajú, a tak sa spoločne obohacujú. Čím viac manželia o svojich rozdieloch vedia, tým viac ich môžu využívať, stavať na nich a zapojiť ich do služby pre rodinu. Rozdiely medzi mužom a ženou sú ako kamene – ťažké kamene, záleží len na nás, čo s nimi spravíme – či sa budeme o ne ustavične potkýnať a znášať s tým súvisiacu bolesť, alebo ich zúžitkujeme vo svoj prospech a zabudujeme ich do základov nášho vzťahu.

príloha A

odpovedzte na otázky:

- som iný ako ty v tomto a tomto.....

- ty si viac.....

- ja som viac.....

aby ste si uľahčili odpovede, môžete si pomôcť aj zoznamom vlastností, ktoré sme tu vypísali

nežný	ostrý
citlivý, emotívny	necitlivý
mierny, skromný	ambiciózny
veľký manipulátor	lojálny
milý	egoista
neistý	podnikavý
hodný dôvery	nezodpovedný
držgroš	štedrý
romantik	praktik
ochranca	závislý
nerozumný	vypočítavý
nepochopený	sebaistý
povrchný	hľbavý, ide do hĺbky
lenivý	pracovitý, v pohybe
konkrétny	duchovný
ukecaný	plachý a zamyslený
radostný, sympatický	odmeraný
iné...	

(Úlohou dotazníka nie je kritizovať alebo zdôrazňovať nedostatky, ale nachádzať dobré vlastnosti a rozdiely.)

príloha B

Rozdiely medzi mužom a ženou

1. muž túži byť uznávaný a vážený, snaží sa vyniknúť, potrebuje uznanie a úctu v práci, ocenenie schopností	1. žena túži byť milovaná, byť milovaná pre ňu samu, túži po prejavoch náklonnosti
2. muž sa nevyhýba nebezpečenstvu, dobrodružstvu, adrenalinovým športom (parašutizmus, horolezectvo...), súťažiam, hrám, zápasom, vyhľadáva situácie, kde je potrebná odvaha	2. žena potrebuje pocit bezpečia, pokoj pri prejavoch náklonnosti
3. muž vníma a prežíva veci a udalosti s odstupom a s nadhľadom, v prípade, že sa ho vec netýka - zostáva bez záujmu	3. žena má väčšiu schopnosť vidieť veci zvnútra, stotožniť sa s nimi, tragédiu vníma citovo, stotožní sa s postihnutými, s cudzou bolesťou
4. muž problémy rozoberá, uvažuje nad nimi a hľadá argumenty, výsledok vzniká po dlhšom uvažovaní	4. žena má väčšiu schopnosť celoobšiahleho myslenia, rýchlo, intuitívne nájde riešenie
5. muž má väčšiu schopnosť abstraktného myslenia, sú mu blízke abstraktné vedy (filozofia, matematika)	5. žena sa sústreďuje skôr na konkrétne problémy, sú jej bližšie humanitné vedy (história, psychológia, pedagogika, ošetrovateľstvo...)
6. muž sa zaujíma o veci ako o celok – obecné zaujíma sa o podstatu vecí, podrobnosti nie sú dôležité	6. žena sa zaujíma o detaily a konkrétne situácie, skladá si obraz z podrobností
7. muž je zameraný na budúcnosť, má bližšie k plánovaniu, viac používa fantáziu, rád plánuje	7. žena prežíva blízku prítomnosť, sústreďuje sa na momentálnu udalosť, plánovanie nie je pre ňu také dôležité
8. muž výrazne oddeľuje rozum od citov, viac robí, čo si myslí, než čo cíti, nedokáže sa úplne obetovať	8. žena prežíva situácie citovo, naplno, dáva sa celá, bezo zbytku (až k sebaobetovaniu), typicky ženské povolania sú charitatívne
9. muž sa viac sústreďuje na materiálne veci, zarába, živí rodinu, lepšie chápe cenové súvislosti	9. žena sa viac sústreďuje na človeka, jeho vnútro, povahu, pochopí osobnosť, vnútorné problémy, pocity, lepšie chápe vzťahy medzi ľuďmi
10. muž sa zaujíma o širšie okolie a dianie, medzinárodné vzťahy, politiku, cirkev, domov je miestom odpočinku	10. žena je zameraná viac na domov, buduje a pretvára ho, vychováva deti
11. muž sa ľahšie zmieri so všednosťou, považuje všedný život za normálny	11. žena túži po zmene, romantike potrebuje nové podnety, zmenu, prekvapenie, prejavy pozornosti
12. muž má sklon obviňovať, podceňovať schopnosti ženy a viniť ju z neúspechu	12. žena má sklon cítiť sa vinná, pociťuje vinu, keď sa jej niečo nepodarí, trpí pocitom menejcennosti, že nestačí mužovi
13. muž sa zapáli pohľadom, vníma telesnú krásu ženy	13. žena sa zapáli sluchom, vníma mužovo vyznanie, uisťovanie, že ju miluje
14. muž vyjadruje svoje pocity pozvoľna, opatrne, potrebuje poslucháčov	14. žena vyjadruje pocity spontánne, potrebuje vyjadrovať to, čo prežíva

príloha C

Množina sexuality

Množina sexuality

Množina genitality

Množina sexuality

Množina genitality

Množnina sexu